

Mihai A. Stroe este conferențiar la Catedra de Engleză a Facultății de Limbi și Literaturi Străine, Universitatea din București. A publicat la editura Institutul European, Friedrich Hölderlin, *Hyperion – Un fragment* (1998); William Blake, *Cei patru Zoa* (1998); *Romantismul german și englez* (2004); *The Phrasal Verb* (2004; collab. O. Godeanu); John Clare, *Poeme* (2007). A inițiat seria *William Blake, Opere Complete*, ediție critică bilingvă, *Vala și Milton* (2006). A obținut Fulbright Postdoctoral Research Grant, Yale University (2007); Federal Ministry of Austria Scholarship, Universitatea din Viena (2000-2001). Este laureat al Premiului Theodor-Körner pentru Promovarea Științei și Artei (2001, Viena).

Mihai A. Stroe, *Dicționar englez-român al Bibliei autorizate: Geneza (Facerea) sau Întâia carte a lui Moise*

© 2008, Institutul European Iași, pentru prezenta ediție

INSTITUTUL EUROPEAN

Iași, str. Lascăr Catargi nr. 43, 700107, OP. 1, C.P. 161
euroedit@hotmail.com; www.euroinst.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

STROE, MIHAI A.

Dicționar englez-român al Bibliei autorizate: Geneza (Facerea) sau Întâia carte a lui Moise / Mihai A. Stroe; studiu introductiv, note și comentarii de Dumitru Dorobăț; pref.: Mihai A. Stroe; Iași: Institutul European, 2008

Bibliogr.

ISBN 978-973-611-575-2

I. Dorobăț, Dumitru (pref.)

22.07

Reproducerea (parțială sau totală) a prezentei cărți, fără acordul Editurii, constituie infracțiune și se pedepsește în conformitate cu Legea nr. 8/1996.

Printed in ROMANIA

MIHAI A. STROE

DICȚIONAR ENGLEZ-ROMÂN
al
BIBLIEI AUTORIZATE: GENEZA
(FACEREA)
SAU
ÎNTÂIA CARTE A LUI MOISE

Studiu introductiv, note și comentarii
de

Dumitru DOROBAT

Prefață de Mihai A. STROE

INSTITUTUL EUROPEAN
2008

1901 – Apare *Versiunea Standard Americană*, o variantă a edițiilor din 1881 și 1889.

Tot în secolul al XIX-lea, din motive educative, așa cum cineva scrisese un *Shakespeare al familiei*, tot astfel s-a scris și o *Biblie a familiei*, în care multe pasaje au fost eliminate.

1928 – Se hotărăște revizuirea ediției din 1901.

1937 – Se tipărește o ediție revizuită, care se reîntoarce la tradiția *Bibliei lui Iacob I*.

1946 – Se publică *Versiunea Standard Revizuită a Noului Testament*.

1952 – Se publică *Vechiul Testament* în aceeași ediție.

2000 Până la această dată Biblia a fost tradusă în peste 2000 de limbi. Nu e mai puțin adevărat că zeci de alte proiecte de traducere sunt în curs de realizare.

Bibliografie

Alter, Robert și Frank Kermode (eds.), *The Literary Guide to the Bible*, Fontana Press, 1989

Butterworth, C.C. *The Literary Lineage of the English Bible*, Philadelphia, 1941

Hammond, Gerald, *The Making of the English Bible*, Manchester, 1982

Pollard, A.W. ed., *Records of the English Bible* (1911; reprint 1974), Oxford, Oxford University Press, 1974

Schwarz, Werner, *Principles and Problems of Biblical Translation*, Cambridge, 1955

Ward, Allen, ed., *Translating for King James: Notes Made by a Translator of King James' Bible*, Nashville, 1969

Dumitru DOROBĂȚ

Prefață

Lucrarea de față, prima de acest fel în anglistica românească, credem că era necesară de multă vreme, având în vedere că orice scriere religioasă în limba engleză, fie de natură literară ori științifico-filosofică, nu poate fi trecută cu adevărat în matca graiului românesc fără o foarte bună cunoaștere a corespondențelor și concordanțelor lingvistice consacrate de textele Scripturii. Din acest motiv, fiind confrunțați cu o imperioasă nevoie de a cunoaște modul în care au fost redați în limba română termeni și expresii din limba engleză biblică, mai ales atunci când am dorit să redăm în limba română *Cărțile profetice* ale lui William Blake, dar și scrieri ale altor autori în care există un filon mistic-religios (în general, orice text de natură metafizică/spirituală necesită o astfel de cunoaștere), s-a născut ideea unui dicționar care să cuprindă „codurile de trecere” din paradigma comunicațională a Bibliei autorizate englezești în cea a Bibliei autorizate românești. O lucrare sub unele aspecte similară a fost publicată în 1875 de către matematicianul și filologul german Hermann Günther Grassmann: un dicționar al celebrei culegeri de imnuri hinduse care celebrează crearea universului, *Rig-Veda* (*Wörterbuch zum Rig-Veda*).

Lucrarea de față evidențiază astfel mai ales concordanțele lingvistice, de traducere, dintre Biblia standard în limba engleză (versiunea autorizată, tradusă din limbile originare și comparată cu cele mai vechi autorități din acest domeniu, publicată în 1611, revizuită în 1881-1885 și

republicată în 1901) și cea în limba română (folosim două versiuni fundamentale, cea publicată de *United Bible Societies*, presc. UBS, – cunoscută sub numele de „traducerea Cornilescu”, și cea publicată cu aprobarea Sfântului Sinod de către Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române din București, cunoscută sub numele de „Biblia de la București”, presc. BB), așa cum reies acestea din prima carte a lui Moise, Geneza (Facerea), care este fără îndoială o temelie lexicohistorică, filosofico-religioasă și cognitivă a Bibliei, o micro-imagie a întregului limbaj biblic.

În plus, oferim și scurte explicații ale numelor proprii (nume de persoane, porecle, toponime, etc.), pentru a facilita îmbinarea în sens enciclopedistic a studiului lingvistic strict cu studiul istorico-cultural. Prin aceasta, lucrarea de față este și un ghid foarte concis al personajelor din Geneză și al locurilor asociate acestora.

De multe ori, acolo unde am considerat că este necesar, am optat și pentru exemplificări mai ample din Geneză, indicând de fiecare dată pasajul exact din text, astfel încât cuvintele și expresiile biblice să fie redată pe cât posibil în structurile lor vii. Uneori am adaptat textul biblic pentru a realiza o prezentare lexicală cât mai limpede. Prescurtarea „lit.” (sens literal), pe care am adăugat-o uneori, arată că acela este sensul strict al cuvântului englez, care nu a fost neapărat redat (din motive stilistice) în traducerea românească printr-un echivalent apropiat.

Lexicul de față prezintă soluțiile adaptate de traducătorii în limba română ai Bibliei, astfel că structurile lexicale nu vor fi întotdeauna „exacte” în sens terminologic strict, dar ele vor fi de cele mai multe ori echivalente, potrivit limbajului românesc viu și potrivit concordanțelor celor mai potrivite pentru contextul biblic respectiv.

În acest sens cele două versiuni ale Bibliei în limba română pe care le folosim (UBS și BB) se completează reciproc în ceea ce privește corectitudinea strict terminologică, de aceea în unele cazuri am optat pentru o singură variantă de traducere a unui cuvânt sau a unei expresii din Biblia în limba engleză, și anume cea variantă care este mai apropiată de sensul strict terminologic al cuvântului/expresiei englezești. De exemplu, verbul reflexiv *shave oneself* este redat în versiunea UBS în mod corect *a se rade*, dar în versiunea BB găsim un verb tranzitiv, *a tunde* (vezi Geneza, 41,14). Similar, expresia *hear say of sb, that...*, care apare în Geneză 41,15, este redată în versiunea BB în mod corect prin *a auzi zicându-se despre cineva că...*, dar în versiunea UBS avem *a afla că cineva...*; ambele versiuni sînt corecte, dar prima este mai apropiată în sens strict terminologic. La fel, verbul reflexiv *clear oneself* (vezi Geneza, 44, 16) este tradus corect în BB prin *a se dezvinovăți*, dar în versiunea UBS găsim *a se îndreptăți* (= a se justifica), care se îndepărtează întrucîtva de sensul strict terminologic, redând totuși ideea fundamentală. În astfel de cazuri vom indica în mod preponderent variantele mai apropiate din punct de vedere lexicosemantic strict. (Când indicăm două versiuni de traducere, în general prima variantă este extrasă din UBS, având un iz ceva mai arhaic, iar a doua, din BB, fiind mai modernizată; uneori, însă, prima variantă va fi cea cu un mai mare grad de apropiere semantică de sensul strict terminologic, indiferent dacă este extrasă din BB sau UBS; când oferim mai multe versiuni de traducere acestea au fost extrase din pasaje diferite din cele două versiuni ale Bibliei în română, UBS și BB).

Un principiu fundamental al lucrării de față este următorul: prezentăm cuvintele-bază și expresiile în care aceste cuvinte-bază sînt folosite atît lîngă cuvîntul-bază

(de exemplu, *morning*, urmat alfabetic de expresiile respective: *morning*, *betimes in the*, apoi *morning*, *early in*, etc.), cât și la cuvintele asociate (*betimes in the morning*, *early in the morning*), astfel că dicționarul poate sluji foarte bine la o îmbogățire lexicală substanțială, dat fiind că structurile vii ale limbii sînt puse „la vedere”, fără ca cititorul să trebuiască să caute prea mult anumite formule „standard” din engleza biblică (precum *betimes in the morning*, echivalent cu expresia *early in the morning*, etc.). Acest principiu structural al lexicului de față în general nu a fost adoptat în marile dicționare lexicale elaborate până în prezent, în acestea expresiile din „cuiburile” cuvintelor-bază fiind prezentate în general în cuiburile respective, și doar parțial, sau deloc, la cuvintele asociate ce apar în interiorul expresiilor respective.

Lucrarea prezentată aici poate de asemenea să slujească unei scurte informări în ce privește personajele biblice din Geneză, în acest sens oferind prin cele trei anexe ale sale și o sistematică a numelor biblice privind corespondența de traducere din engleză în română (ceea ce, după cunoștința noastră, nu a mai fost realizat până în prezent). În această sistematică am inclus un arbore genealogic al tuturor semințiilor menționate în Geneză, deoarece ni s-a părut indispensabil pentru o înțelegere a labirintului de relații istorico-culturale implicit în textul *Genezei*. Astfel, dicționarul de față se va dovedi în ansamblu de un real folos nu numai pentru traducători, profesori și studenți, dar și pentru toți cei ce doresc o aprofundare a bazelor culturale iudeo-creștine în contextul biblic al concordanțelor dintre limba engleză și limba română.

Mihai A. STROE

Bibliografie

Surse Primare Esențiale

1. *The Holy Bible* (the version set forth A. D. 1611), Thomas Nelson & Sons, International Council of Religious Education, New York, 1929
2. *Biblia sau Sfânta Scriptură*, cu aprobarea Sfântului Sinod, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București (cunoscută sub numele *Biblia de la București*; prescurtare: **BB**)
3. *Biblia sau Sfânta Scriptură A Vechiului și Noului Testament, cu trimeri*, United Bible Societies, 1992 (cunoscută sub numele de „traducerea Cornilescu”; prescurtare: **UBS**)

Surse secundare

1. *Concise Bible Dictionary*, Gute Botschaft Verlag, Postfach 80, D-35673, Dillenburg, Germany, 1993 (prescurtare: **CBD**)
2. *Who's Who In The Bible*, ed. by Joan Comway & Ronald Brownrigg, Wings Books, New York, Avenel, New Jersey, 1980 (prescurtare: **WWB**)
3. *Chambers Twentieth Century Dictionary*, A M Macdonald (editor), Edinburgh, 1979
4. *The New Penguin English Dictionary*, Robert Allen (consultant editor), Penguin Books, London, 2001
5. *Webster's Encyclopedic Unabridged Dictionary of the English Language*, Gramercy Books, New York, Avenel, 1994
6. Leon Levițchi, Andrei Bantaș, *English-Romanian Dictionary*, Editura Științifică și Enciclopedică, 1984

A

abated, be a scădea; the waters were abated from off the earth = apele scăzuseră pe pământ (G8,11)

Abel Abel [*al doilea fiu al Evei* (G4,1)]

Abel-mizraim Abel-Mițraim (ebr. = Jalea Egiptenilor) (*nume primit de aria lui Atad, deoarece pe aceasta a avut loc marea plângere la moartea lui Iacov/Israel; aceasta se află dincolo de Iordan*) (G50,11)

Abida Abida (*fiu al lui Madian*)

abide a rămâne; his bow abode in strength = arcul lui a rămas tare (G49,24)

abide in a rămâne/petrece în; we will ~ the street all night = vom petrece noaptea în uliță (G19,2)

abide in strength a rămâne tare; his bow abode in strength = arcul lui a rămas tare (G49,24)

abide over a se așeza (cu casa)/a se sălășlui

abide with sb a rămâne cu cineva

Abimael Abimael (*fiu al lui Ioctan din neamul lui Noe*) (G10,28)

Abimelech Abimelec (*regele Gherarei*) (G20,2)

able destoinic, priceput; able men = oameni destoinici /pricepuți (G47,6)

able to, be a putea să

abode

abode formă de trecut a verbului abide

abomination unto sb urăciune pentru cineva; every shepherd is an abomination unto the Egyptians = toți păstorii sînt o urăciune pentru Egipteni/pentru Egipteni este spurcat tot păstorul de oi (G46,34)

about, come round a înconjura, a se strînge roată

above deasupra; ~ the earth = ~ pămîntului

Abraham Avraam (ebr. = father of a multitude – tată al unei mulțimi) (G17,5) (*numele dat lui Avram de către Dumnezeu la încheierea legămîntului*)

Abram Avram (ebr. = exalted father – tată preamărit) (*fiu al lui Terah din neamul lui Noe*) (G11,26)

absent one from another, be a se pierde din vedere unul pe altul, a se despărți unul de altul

Accad Acad (*regiune localizată în țara Șinear/Senaar*) (G10,10)

accept sb a primi pe cineva (cu bunăvoință)

accept sb concerning sth a face cuiva hatărul (în legătură cu ceva); See, I have accepted thee concerning this thing also, that I will not overthrow this city of which thou hast spoken = Iată că-ți fac și hatărul acesta, și nu voi nimici cetatea de care vorbești (G19,21)

according as așa cum/după cum/cum; ~ Joseph had said = așa cum vestise Iosif/după cum spusese Iosif (G41,54); his sons did unto him according as he commanded them = au făcut fiii lui Iacov cu Iacov, cum le poruncise el/astfel au împlinit fiii lui Iacov poruncile tatălui lor (G50,12)

according to potrivit cu/după/așa cum; ~ all that God commanded him, so did he = a făcut tot ce-i poruncise Dumnezeu (G6,22)

according to the word that sb had spoken cum îi poruncise cineva/după cuvîntul cuiva, cum poruncise el (G44,2)

afraid, be sore

according to their families, after their places, by their names după semințiile lor, după ținuturile lor, și după numele lor/după triburile lor, după țările lor, după numirile și națiile lor (G36,40)

according unto potrivit cu; Noah did according unto all that Jehovah commanded him = Noe a făcut tot ce-i poruncise Domnul (G7,5)

accounted as, be a fi privit/socotit ca

Achbor Acbor (*edomit, tatăl lui Baal-Hanan*) (G36,38)

acknowledge sth a cunoaște ceva

Adah Ada (*una dintre cele două soții ale lui Lameh, cel din neamul lui Cain*) (G4,19);

◇ Ada (*una dintre soțiile lui Esau – fiul lui Isaac – și fiică a lui Elon, Hititul*) (G36,2)

Adam Adam (ebr. = bărbat)

Adbeel Adbeel (*fiu al lui Ismael*)

add a adăuga

adder (sau „horned snake”) năpărcă, viperă; ~ in the path = năpărcă pe cărare/viperă la potecă (G49,17)

Admah Adma (*una dintre cetățile din câmpia Iordanului distruse odată cu Sodoma și Gomora, cf. CBD:21*)

Adullamite adulamitean, om din Adulam

afar off de departe; see sb afar off = a zări/vedea pe cineva de departe

afflict a apăsa greu, a asupra, a se purta rău

affliction mahnire/suferință/necaz/întristare

affliction, land of sbs țara întristării cuiva/pămîntul suferinței cuiva (G41,52)

afraid, be a-i fi frică; I was afraid = mi-a fost frică

afraid, be greatly a se spăimînta foarte mult/foarte

afraid, be sore a fi cuprins de o mare spaimă, a se spăimînta foarte tare